AVN BİN ABDULLAH

Tabiînin tanınmışlarından. Takriben 115 (m. 733) senesinde vefât etti. Kûfe'de yerleşti. Âbid (çok ibâdet eden) bir zât idi. Kırâat ilminde şöhret buldu. Hadîs ilminde sika (güvenilir) bir râvîdir.

Babasından, amcasından, kardeşi Abdullah bin Umeyr'den, Abdullah bin Amr'dan, Yûsuf bin Abdullah bin Selâm, Şa'bî, Sa'd bin Alâka, Ebî Bürde bin Ebî Mûsâ, Ümmü-d-Derdâ ve âlimlerden (r.anhüm) hadîs-i şerîf rivâyet etti. Kardeşi Hamza, Mes'ûdî, Zuhrî, Mûsâ bin Ebî Îsâ, İshâk bin Yezîd el-Huzelî, Hammâd bin Ebî Huleyd el-Müzenî, Saîd bin Ebî Hilâl de ondan rivâyet ettiler.

Avn bin Abdullah'ın bildirdiği hadîs-i şeriflerden bazıları:

İbni Ömer'den bildirmiştir: Biz Resûlullah (aleyhisselâm) ile namaz kılıyorduk. Bu sırada birisi geldi: "Allahü Ekber kebîran velhamdülillahi kesiran ve sübhânallahü bükteren ve esilen" dedi. Bunun üzerine Peygamber efendimiz (aleyhisselâm): "Bunları kim söyledi?" buyurunca, o zât, "Ben Yâ Resûlallah!" dedi. O zaman Resûlullah (aleyhisselâm): "Ben taaccüp ettim. Bu sözler yüzünden, semâ (gök) kapıları açıldı." buyurdu. Resûlullah'dan bunu duyduğumdan beri bu sözleri hiç bırakmadım."

O babasından o da İbn-i Mes'ûd'dan şöyle rivâyet etmiştir.

Süleym kabilesinden, Amr bin Abese denilen birisi Medine'ye geldi. Peygamber (aleyhisselâm) efendimizi Medine'de bulamayınca, Mekke'ye gitti. Resûlullah'ın huzûruna vardı. "Yâ Resûlallah! Senin bildiğin, benim bilmediğim, fayda veren bir şeyi bana öğret, deyip, sonra gece kılınan hangi namaz daha fazîletlidir? diye sordu. Resûlullah (aleyhisselâm) "Gece yarısında kılınan namaz, daha faziletlidir. Bu saatte Allahü teâlâ "Duâ eden var mı? Kabûl edeyim, istiğfar eden (bağışlanmasını dileyen) var mı? Bağışlayayım" buyurur ve bu nidâ sabah fecir doğuncaya kadar, devam eder" buyurdu.

Kardeşinden o da Ebû Hureyre (radıyallahü anh)'den rivâyet etti: Resûlullah (aleyhisselâm) "Cuma günü öyle bir saat vardır ki, Allahü teâlâ'dan dileği bulunan kimsenin dileği o saate rastlarsa, Allahü teâlâ ona, dileğini ihsân eder" buyurdu. Âmir eş-Şa'bî'den Nu'man bin Beşîr yoluyla rivâyet etti: Resûlullah'ı hutbe okurken dinledim. "Helâl bellidir, haram bellidir. Bu ikisinin arasındakiler şüphelilerdir. Kim ki, şüpheli şeylerden sakınırsa, dinini ve şerefini korumuş olur. Kim ki, şüpheli şeylere dalarsa yasaklanmış otlak etrâfında koyunlarını otlatan çoban gibi otlağa dalıvermeye yaklaşmış gibidir. İyi biliniz ki, her padişahın husûsi bir otlağı vardır. Yine biliniz ki, Allahü teâlâ'nın yeryüzünde yasak ettiği otlağı da haram ettiği şeylerdir" buyurdu.

Yûsuf bin Abdullah bin Selâm bildirmiştir. Biz Resûlullah efendimiz (aleyhisselâm) ile birlikte yürüyorduk. Sonra, orada bulunanların, "Yâ Resûlallah! Hangi amel daha hayırlıdır" diye sorduklarını duyduk. Peygamber efendimiz (aleyhisselâm): "Allah'a ve Resûlüne imân, Allah yolunda cihad (savaşmak), kabûl olunmuş hac" buyurdular. Sonra vadide bir ses"Eşhedü enlâ ilahe illallah ve eşhedü enne Muhammeden Resûlullah" (Ben şehâdet ederim ki, Allahü teâlâdan başka ilâh yoktur. Muhammed (aleyhisselâm) O'nun resûlüdür) diyordu. Bunun üzerine Resûlullah (aleyhisselâm) "Ben şuna şehâdet ederim ki, bu sözü ancak müşrik olmayan kimse söyler" buyurdular.

Avn bin Abdullah (radıyallahü anh) Allahü teâlâyı zikr, anma husûsunda çok kıymetli sözler söylemiştir. Onun buyurduklarından bazıları:

"Her insanın amelinin, en üstünü, efendisi vardır. Benim amelimin en üstünü, Allahü teâlâyı anıp, hatırlamamdır, Allahü teâlâyı anmak, kalbin cilâsıdır."

"Gaflete dalan, Allahü teâlânın emir ve yasaklarını ve ahireti unutan insanlar arasında rabbini ananların hâli, Allah yolunda savaşanların hâline benzer. Allahü teâlâyı ananlar arasında, dünyâya dalanların hali, savaş meydanından kaçanların hâli gibidir."

"Allahü teâlâ yeryüzünde devamlı anılır. Eğer, bir saat anılmasaydı, yeryüzündekiler helak olurdu."

"Ebüdderdâ'nın annesi, (Allahü teâlânın anıldığı yerde bulunmaktan, gönlüme daha şifa ve huzûr veren ve kavuşmaya daha lâyık bir şey bilmiyorum) derdi."

"Sizden öncekiler, âhiret işleriyle uğraşıp, sadece artan zamanlarını dünyâ işlerine harcarlardı. Siz ise bu gün hep dünyâ işiyle uğraşıyor, eğer zaman kalırsa âhiret işlerini yapıyorsunuz."

"Allahü teâlânın emir ve yasaklarına uyunuz. Kim bunlara uyuyorsa, bu onlar için se'âdettir. Bunlara uymayan, bedbahttır."

"Allahü teâlâ insanlara çok iyilikler ve hayırlar gönderiyor. Fakat bunları gören az."

"Öldükten sonra, kendisi yüzünden ceza ve mükâfat göreceğiniz amellerinizi ıslâh edip, düzeltiniz."

"Yaratmak Allahü teâlâya mahsûstur. İyilikte bulunana teşekkür edilir. Bütün iyiliklerin sahibi Allahü teâlâdır. Öyleyse O'na şükür, kulluk vazîfesidir."

“Hakiki, hayat öldükten sonra başlar. Dünya hayatı, hayâl ve geçicidir. Âhiret hayatı ise devamlıdır.”

“Allahü teâlânın afvı ile Cehennemden kurtulursunuz. Rahmeti ile Cennete girersiniz. Amellerinize göre mertebeniz ve dereceniz olur.”

“İnsanın, kendisini, kim olursa olsun, başkasından üstün görmesi kibirli olması için yeterlidir.” “Allahü teâlânın beğendiği işleri yaparken mütevâzi ve alçak gönüllü olunuz.”

“Allahü teâlâ, bir kavmi (cemaati, topluluğu) Cennetine kor. Onlara istediklerinden kat kat fazla lütuf ve ihsânda bulunur. Fakat onların üstünde dereceleri yüksek kimseler vardır. Bunlar, onlara bakıp tanırlar. O zaman “Yâ Rabbi! Biz bunlarla beraber idik. Onları niçin bize üstün kıldın” derler. Bunun üzerine Allahü teâlâ, “Siz, dünyâda tok iken, onlar aç idiler. Siz suya kanmış iken onlar susuz idiler. Siz uyurken, onlar gecelerini ibâdetle geçirirlerdi” buyurur.

Fukahâ-i kiram (âlimler) şu üç şeyle birbirlerine nasihatte bulunurlar ve mektûblarında onları birbirlerine yazarlardı: Birincisi: Kim ahireti için çalışırsa, Allahü teâlâ, ona dünyâsını kâfi (yeterli) kılar. Kim Allahü teâlâ’ya karşı kulluk vazîfesini yerine getirirse, Allahü teâlâ da, onun ile insanlar arasını iyi yapar. Kim içini, kalbini ıslah edip düzeltirse, Allahü teâlâ da onun zâhirini, dışını düzeltir.

Birisine şöyle buyurmuştur: “Kim Allahü teâlâdan korkarsa, Allahü teâlâ, güçlük sırasında ona bir çıkış yolu gösterir. Ona, ummadığı yerden rızık gösterir.”

“Günahlarından vazgeçip, Allahü teâlâya tevbe edenlerle beraber oturunuz. Çünkü, onların kalbi, ince ve yumuşaktır.”

“Allahü teâlâ bir kimsenin sûretini ve rızkını güzel yapar, o da, Allah için tevâzu gösterirse, o, Allahü teâlânın yakın ve hâlis kullarından olur.”

“Bir kimseyi medhte (övmekte) ve zemde (yermekte) acele etme. Çünkü, nice kimseler bugün seni memnun ve râzı eder de, yarın, kötülük yapıp seni rahatsız edebilir. Aynı şekilde, bugün ondan memnun olmazsın da, yarın ondan memnun olabilirsin.”

“Takvânın başlangıcı, iyi ve güzel niyyet, sonu, tevfikdir (Allahü teâlânın o kişiyi muvaffak kılması), insan, bu ikisinin arasında, tehlikeler ve şüpheler arasında bulunur.

“Kalbde pas, günah olmayan dünyâ işleriyle fazla meşgûl olmaktan meydana gelir. Kalbin temiz ve parlak olması, tevbe ile olur, kalb böylece, bilenmiş parlayan kılıç gibi olur.”

“Tevbe eden kimsenin kalbi, cam gibi olup, ne isâbet ederse, ona tesir eder. Böyle bir kalb, vaaz ve nasihatten istifâde eder. Kalbler, incelik ve yumuşaklığa çok elverişlidir. Bu yüzden, kalbleri tevbe ile günahlardan temizleyerek tedâvi ediniz. Tevbe edenlerle oturunuz. Çünkü, Allahü teâlâ’nın rahmeti tevbe edenlere daha yakındır. Nice kimse vardır ki, tevbesi sebebiyle Cennete girer.”

“Tevbe eden insan, dünyâda ne zaman günâhlarını hatırlasa, o günâhlar, gözünün önüne geldikçe, çok pişmanlık duyar ve onu niçin yaptım diye üzülür.”

“İnsan, bir daha yapmamak için günâhlarının üzerinde ciddiyet ve önemle durursa, bu, onun, günâhlarını terk etmesine vesîle olur.”

“Kişinin günâhına pişmanlık duyması, tevbenin anahtarı ve tevbeye giden bir yoldur.

“İnsanın, bir günâhı terk etmek için gayret göstermesi, iyilik ve hayır yapmaktan daha fâidelidir.”

“İbadetlere devam ettiği, haram olan kan dökmediği müddetçe Allahü teâlâ kulunun günâhlarını örter.”

Avn bin Abdullah (radıyallahü anh) babasının evden çıkarken, “Bismillâhi tevekkeltü alellah Lâ havle ve lâ kuvvete illâ billahi” dediğini rivâyet eder.

Birisi gelip, Avn bin Abdullah’ın babasına “Ben münâfık olmaktan korkuyorum” diye endişe ettiğini söyledi. O da cevâbında “Eğer münâfık olsaydın, bundan korkmazdın” dedi.

“Allah için, birbirini seven iki kişiden en üstünü, sevgisi daha çok olandır.”

“Âhiretle ilgili amel (iş) insanın gönlüne rahatlık ve huzûr verir. Allah için olmayıp, âhirette fâide temin etmeyen dünyâ işi ise, insana gam ve keder verir, huzûrsuz eder.”

“Şeytan, insanların kalbine düğümler atar. Birbirlerine selâm verirlerse, bu düğüm çözülür, yok olup, gider. Selâm vermezlerse, o düğüm olduğu gibi kalır.”

“Hali, senden daha iyi bir insana bakmak istiyorsan, namaz kılana bak.”

“Hastanın sahibi, hastasını o halde görmeyi istemediği gibi, Allahü teâlâ da kulunu günah üzere görmekten hoşnud olmaz.”

“Birisi, sâlih kimselerle oturup kalkar, onlarla beraber olurdu. Daha sonra onlarla oturup kalkmayı terk edip, onlardan ayrıldı. Gece rüyasında ona: “Bak! Sen onları terk ettin. Fakat senden sonra onlar yetmiş defa mağfiret olundu (bağışlandı) dendi.”

“Sizce, çok önemli olan hacetlerinizi (isteklerinizi) farz namazlarda isteyiniz. Çünkü farz namazlarda yapılan duâ, farz namazın nafileye üstünlüğü gibidir.”

“Ebudderdâ’nın annesine Ebudderdâ’nın en üstün ameli ne idi, diye sordum. Bana: “Tefekkür eder Allahü teâlâ’nın kudret ve azametini büyüklüğünü düşünür ve herşeyden ibret alırdı” dedi.”

“Babanın hayatta iken görüştüğü kimse ile görüş ve ziyâretine git. Çünkü, babanın dostunu ziyâret etmen, babanı kabrinde ziyâret yapman gibidir.”

Avn bin Abdullah hazretleri, hata ve günahlarını hatırlayıp ağlayarak pişmanlığını şöyle dile getirmiştir: “Vah! Yazık bana! Bana ne oldu da ben, bu kadar hata ve günahı işledim. Halbuki ben o hatayı işlerken, Rabbimin ni’metleri içerisinde idim. Günahımın bir anlık lezzetine aldandım. O lezzet gitti. Şimdi onun mesuliyyeti kaldı. Kaybolmayacak, her şeyin inceden inceye tesbit edildiği amel defterime yazıldı. Yazık bana, Allahü teâlâ’dan utanmadan bu işi yaptım. Nefsime uydum. Bu nefs ne acâib düşman. Ben hatâmı düzeltmeğe çalışıyorum. O ise beni tekrar günaha çağırıyor. Ben ona insafla, adâletle davranmak istiyorum, ama, nefsim bana insaf etmiyor. Devamlı beni Rabbimin rızasından çıkarmak için uğraşıyor. Benim helakimi, dünyâ ve âhiret se’âdetimi çalmak istiyor.

Yâ Rabbi! Nefsimi bana musallat kılma. Ona karşı beni yardımsız, yalnız bırakma. Nefsim bana acımıyor. Bana sen merhamet eyle. Ondan beni muhafaza eyle.

Yazık bana! Ölümden nasıl kaçarım. Kaçsam bile o mutlaka bana yetişecektir. Ben nasıl ölümü unutabilirim. Ben unutsam bile, ölüm beni unutmaz. O beni takip ediyor... Günahım o kadar çok ki, kalbimi yaraladı. Günahımın çokluğundan, ağlamaktan, artık gözlerimden yaş da akmıyor. Gözlerime uyku girmiyor. Eğer, Rabbim bana merhamet etmezse, hâlim nasıl olur, benim...

Vah bana! Hatalarım aklıma geldikçe, ben nasıl tenbel otururum, Rabbime tevbe edip, rızasını kazanmaya çalışmam. Kıyâmet günü Rabbim beni temize çıkarmaz, yüzüme bakmazsa, benimle konuşmazsa, vay benim hâlime. Bütün bu durumlardan, günah ve hatalarımdan Allahü teâlâya sığınırım. Amel defterimin sol tarafımdan verilmesinden veya onu arkamda görmekten, Rabbim muhafaza eylesin. Yüzüm simsiyah olursa, yazık bana. Rabbimin huzûruna ben nasıl çıkarım. Gözüm, ayağım, elim ve her şeyim benim hakkımda şahittirler. Günahlarımı hatırlamam, bana her şeyi unutturuyor. Ey nefsim! İsteklerini hiç unutmuyorsun, fakat kulluk vazîfelerini yapmaya hiç istekli değilsin. Ey nefsim, hesaba çekileceğin kıyâmet gününde halinin ne olacağından hiç korkmuyorsun. Geçici olanı, ebedî ve sonsuz ni’metlere tercih ediyorsun.

Ey nefsim! Hâlâ içerisinde bulunduğun gafletten uyanmayacak mısın? Hasta ve zaif düşersen, derhal yaptıklarından pişmanlık duyarsın... Sıhhatin yerinde olursa, günah işlersin. Sana böyle ne oluyor. Muhtaç ve düşkün olursan, üzülür, mahzûn olursun. Zengin ve kimseye muhtaç olmazsan, âhiretini ve kendini unutursun.

Ey nefsim, hiç amelin olmadan, çalışmadan âhirette rahata kavuşmak istersin. Uzun uzun arzu ve isteklerin peşine düşüp, tövbeyi devamlı sonraya atıp, geciktiriyorsun.”

Birisi oğluna şöyle nasîhatte bulundu: Ey oğul! Takvâya iyi sarıl. Eğer, bugünün dünden, yarının da bugünden daha hayırlı olmasını temin edebilirsen, bunu yap. Namaz kılarken,

veda edip, ayrılacak olan kimsenin namaz kılışı gibi kıl. Çok ihtiyâç peşinde koşmaktan, özür beyan etmek zorunda kalacağın işi yapmaktan sakın.”

“Ebû Fahite’den bildirmiştir! Resûlullah’a (aleyhisselâm) salât getirdiğiniz zaman, ona salatanızı güzel yapınız. Çünkü, siz, bilmezsiniz, belki salatınız, Resûlullah’a (aleyhisselâm) arz olunur. Orada bulunanlar, öyleyse bize öğret, dediler. O zaman, şöyle söyleyin dedi. Allahümmecal salevâtike ve rahmetike ve berekâtike alâ seyyid-il-mürselîn ve imam-il-Müttekîn ve hatem-in-Nebiyyin, Muhammedin, abdike ve Resûlike, Allahümme-bashu mekâmen mahmuden yağbıtuhu-l-eyvelûn ve-l-Âhirûn, Allahümme salli alâ Muhammedin ve alâ âli Muhammed. Kemâ salleyte alâ İbrâhîm ve alâ âli İbrâhîm inneke hamîdun mecîd. Allahümme bârik alâ Muhammedin ve alâ âli Muhammed. Kemâ bârekte alâ İbrâhîm ve alâ âli İbrâhîm inneke hamîdun mecîd.”

□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□

1) Hilyet-ül-evliyâ, cild-4, sh. 240

2) Tabakât-ı İbn-i Sa’d, cild-6, sh. 313

3) Tehzîb-ül-esmâ ve’l-luga, cild-2, sh. 41

4) El-A’lâm, cild-5, sh. 98

5) Tehzîb-üt-tehzîb, cild-8, sh. 171

6) Târîh-i Bağdâd, cild-12, sh. 292

7) Vefeyât-ül-a’yân, cild-1, sh. 240, 431, 432